

บทที่ 6

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างและบทบาทของสถานีวิทยุสถาบันการศึกษา ผู้วิจัยได้แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ศึกษาถึงโครงสร้างและการดำเนินงานของสถานีวิทยุสถาบันการศึกษา และส่วนที่ 2 วิเคราะห์ถึงการส่งผลของโครงสร้างและการดำเนินงานที่มีต่อการแสดงบทบาทของสถานีวิทยุสถาบันการศึกษา ซึ่งสามารถสรุปทั้ง 2 ส่วนออกมาได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 โครงสร้างและการดำเนินงานของสถานีวิทยุสถาบันการศึกษา

สถานีวิทยุสถาบันการศึกษาทั้ง 3 สถานี มีโครงสร้างและการดำเนินงานดังนี้

สถานีวิทยุมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (สถานีวิทยุ ม.ก.)

สถานีวิทยุ ม.ก. จัดตั้งขึ้นเพื่อสนองความต้องการของผู้บริหารของมหาวิทยาลัยในการเผยแพร่ความรู้ทางการเกษตรแก่ประชาชน สถานีวิทยุ ม.ก. จึงจัดตั้งขึ้นตามกฎกระทรวง ขึ้นตรงกับแผนกวิชาส่งเสริมและเผยแพร่ ซึ่งต่อมากฎฐานะเป็น สำนักส่งเสริมและฝึกอบรมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเพื่อให้ผลิตที่เรียนวิชาส่งเสริมและเผยแพร่ ได้ใช้สถานีเป็นห้องฝึกปฏิบัติการทางด้านวิทยุกระจายเสียง และเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยของมหาวิทยาลัย โดยในระยะแรก มหาวิทยาลัยไม่มีงบประมาณให้ แต่ได้รับเงินสมทบจากมหาวิทยาลัยมาใช้ในการดำเนินงาน อุปกรณ์ในการส่งกระจายเสียงใช้การขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ และจ้างนิสิตเป็นเจ้าหน้าที่ของสถานี เวลาการส่งกระจายเสียงจึงยังไม่มีค่านอน ขึ้นอยู่กับความสะดวกและปลอดภัยของนิสิต

ต่อมา ทางสถานีได้รับอนุมัติให้ทำการโฆษณาสินค้าได้ จึงสามารถหารายได้มาบริหารสถานี สามารถจ้างเจ้าหน้าที่ประจำแทนการจ้างนิสิต และสามารถนำเงินที่เหลือมาสนับสนุนกิจการของมหาวิทยาลัย ถือว่า สถานีวิทยุ ม.ก. เป็นวิสาหกิจแห่งแรกของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีการส่งกระจายเสียงโดยเพิ่มกำลังส่งให้สูงขึ้น และปรับเวลาการออกอากาศให้เหมาะสมกับการโฆษณาสินค้า

สถานีวิทยุ ม.ก. มีการจัดตั้งสถานีถ่ายทอดขึ้นอีก 3 สถานี เพื่อตอบสนองต่อความคิดของผู้บริหารสถานีที่ต้องการเผยแพร่ความรู้ทางการเกษตรให้กว้างไกล ได้แก่ สถานีวิทยุ ม.ก. เชียงใหม่ สถานีวิทยุ ม.ก. ขอนแก่น และสถานีวิทยุ ม.ก. สงขลา ตามลำดับ โดยได้รับอนุญาต

อย่างถูกต้องจากกองงานบริหารวิทยุกระจายเสียง และหารายได้ในลักษณะเดียวกับสถานีวิทยุ ม.
ก. บางเขน ทั้ง 3 สถานี

สถานีวิทยุ ม.ก. ทั้ง 4 สถานี มีวัตถุประสงค์ในการกระจายเสียงดังนี้

1. เผยแพร่ความรู้และผลการวิจัยทางด้านการเกษตร
2. เพื่อร่วมมือและประสานงานกับกรมประชาสัมพันธ์และหน่วยงานอื่น ในการเผยแพร่ข่าว ความรู้
3. เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมของมหาวิทยาลัย
4. เพื่อฝึกนิสิตในการจัดทำรายการวิทยุกระจายเสียง
5. เพื่อความบันเทิง
6. เพื่อเป็นสื่อสัมพันธ์ระหว่างมหาวิทยาลัยกับนิสิตเก่า

การดำเนินงานของสถานีวิทยุ ม.ก. นี้ อยู่ภายใต้ระเบียบข้อบังคับว่าด้วยสถานีวิทยุ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ออกโดยสภามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ.2528 กำหนดให้มี คณะกรรมการ 2 ชุด คือ คณะกรรมการบริหาร และคณะกรรมการดำเนินงาน

ปี 2537 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เปิดสัมปทานคลื่น เชนส์สัญญาเช่าเหมาคลื่นกับ บริษัท วิทยุดี จำกัด และร่วมกันดำเนินงานสถานีวิทยุ ม.ก. มาจนถึงปี 2541 จึงยกเลิกสัญญา เนื่องจากคู่สัญญาไม่สามารถนำจ่ายเงินให้ตามสัญญา นับแต่นั้น สถานีวิทยุ ม.ก. จึงต้องปรับ ลักษณะโครงสร้างและการดำเนินงานให้เป็นธุรกิจมากขึ้น โดยขายเวลาบางส่วนให้กับเอกชนรายย่อยที่สนใจ และดึงเงินจากภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยเข้ามาช่วยสถานี

สถานีวิทยุกระจายเสียงมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (สถานีวิทยุธรรมศาสตร์)

สถานีวิทยุธรรมศาสตร์ จัดตั้งขึ้นตามความคิดของผู้บริหารมหาวิทยาลัยที่ต้องการมีสถาน ที่สำหรับเป็นห้องปฏิบัติการของนักศึกษาทางด้านวารสารศาสตร์ สถานีวิทยุธรรมศาสตร์จึงเปิด กระจายเสียงตามข้อบังคับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ว่าด้วยสถานีวิทยุกระจายเสียง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ปชส. 10) พ.ศ.2508 มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งสถานีเพื่ออำนวยความสะดวก การขึ้นมหาวิทยาลัยแก่นักศึกษาประชาชน แลกเปลี่ยนวิชาการกับต่างประเทศ และใช้เป็น อุปกรณ์เพื่อฝึกภาคปฏิบัติของนักศึกษา แผนกวารสารศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ ซึ่งต่อ มาเลื่อนฐานะเป็นแผนกอิสระวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน และคณะวารสารศาสตร์และสื่อ สารมวลชน ตามลำดับ

ตามข้อบังคับกำหนดไว้ว่า สถานีวิทยุทธศาสตร์เป็นสถานีสถาบันราชการของมหาวิทยาลัย อยู่ในความควบคุมและดูแลรับผิดชอบของหัวหน้าแผนกอิสระวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน และให้มีคณะกรรมการ 2 ชุด คือ คณะกรรมการที่ปรึกษา และคณะกรรมการดำเนินงาน

สถานีวิทยุทธศาสตร์เป็นสถานที่จัดตั้งขึ้นด้วยงบประมาณแผ่นดิน ดำเนินการกระจายเสียงในระบบ AM ซึ่งได้เคลื่อนนี้มาจากกรมประชาสัมพันธ์ เพื่อเป็นคลื่นเพื่อการศึกษา ทำให้กรมประชาสัมพันธ์มีส่วนในการบริหารงาน ภายหลังกรมประชาสัมพันธ์จึงมอบโอนคลื่นนี้ให้เป็นสิทธิของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ในช่วงก่อตั้ง สถานีวิทยุทธศาสตร์เป็นเพียงที่ฝึกปฏิบัติการของนักศึกษาเท่านั้น ต่อมาจึงมีการขยายขอบข่ายการปฏิบัติงานเพื่อบริการชุมชนตามวัตถุประสงค์ใหม่ โดยสถานียังคงยึดนโยบายทางด้านการศึกษา ศิลปวัฒนธรรม

ปี 2521 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จึงมีการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงานของสถานีสื่ออีกครั้ง โดยให้สถานีวิทยุทธศาสตร์อยู่ในความควบคุมดูแลรับผิดชอบของคณบดี คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน ให้มีคณะกรรมการผลสมชุดหนึ่ง และคณะกรรมการบริหารอีกชุดหนึ่งคอยควบคุมดูแลการบริหารงานของสถานีสื่อ รวมทั้งตั้งคณะกรรมการเผยแพร่ความรู้ภาควิชาการทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาของผู้อำนวยการสถานีสื่อ

ทางด้านงบประมาณของสถานีสื่อมาจากเงินงบประมาณแผ่นดิน เงินงบประมาณรายได้พิเศษของมหาวิทยาลัย เงินผลประโยชน์ของสถานีสื่อ และเงินอุดหนุน หรือทรัพย์สินอย่างอื่นที่มีผู้อุทิศให้ ไม่มีการโฆษณา เจ้าหน้าที่ของสถานีสื่อเป็นราชการ และรับเงินเดือนตามอัตราข้าราชการ

สถานีวิทยุแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (สถานีวิทยุจุฬาฯ)

สถานีวิทยุจุฬาฯ เกิดขึ้นโดยนิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์เพื่อทดลองความรู้ทางด้านวิทยุกระจายเสียง และนำมาใช้ในกิจการของสโมสรนิสิตจุฬาฯ ในช่วงแรกนี้ สถานียังไม่มีโครงสร้างและนโยบายที่เด่นชัดนัก

ต่อมาสถานีวิทยุจุฬาฯ ถูกมหาวิทยาลัยสั่งปิดด้วยนำเสนอเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม และเปิดดำเนินการอย่างเป็นทางการอีกครั้งในปี 2508 หลังถูกปิดไปเป็นเวลา 3 ปีเต็ม โดยกำหนดให้มีโครงสร้างการดำเนินงานอย่างเป็นทางการ มหาวิทยาลัยเข้ามาควบคุมสถานีสื่อโดยสำนักเลขาธิการ

มหาวิทยาลัย ผ่านหน่วยโสตทัศนศึกษากลาง และมีการขออนุมัติใช้คลื่น โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เป้าหมายในการดำเนินการเน้นหนักเพื่อกิจการภายในชุมชนมหาวิทยาลัย รายได้ของสถานีมาจากองค์กรภายนอกและจากผู้อุปถัมภ์รายการ บุคลากรของสถานีคือข้าราชการของหน่วยโสตทัศนศึกษากลาง และนิสิตที่สนใจ

ปี 2520 สถานีวิทยุจุฬาฯ มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอีกครั้ง โดยเปลี่ยนมาขึ้นตรงกับฝ่ายวิชาการ เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายของมหาวิทยาลัยในการให้บริการวิชาการแก่สังคม รายได้ในช่วงนี้มาจากงบประมาณแผ่นดิน งบประมาณผลประโยชน์ และรายได้จากผู้อุปถัมภ์รายการ ซึ่งขยายเป็นการโฆษณาและบริการธุรกิจ

ต่อมา จุฬาฯ ได้ปรับโอนสถานีวิทยุจุฬาฯ มาสังกัดฝ่ายการศึกษาต่อเนื่อง ซึ่งเป็นหน่วยงานของฝ่ายวิชาการ เพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจหน้าที่ในการให้ความรู้และบริการวิชาการแก่สังคม สถานีมีการปรับโครงสร้างการบริหารงานอีกครั้งเพื่อดำเนินบทบาทในฐานะสถานีวิทยุสถาบันการศึกษาที่ให้ความรู้ และบทบาทในการเป็นสื่อมวลชนที่ชี้นำสังคม จึงมีการปฏิบัติงานที่เป็นระบบระเบียบและมีความเป็นมืออาชีพยิ่งขึ้น

ปี 2535 สถานีวิทยุจุฬาฯ เปลี่ยนแปลงโครงสร้างไปอยู่ในรูปกิ่งวิสาหกิจ เป็นหน่วยงานหนึ่งของจุฬาฯ ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงานในลักษณะสื่อสารมวลชน อย่างไรก็ตาม จุฬาฯ ยังคงควบคุมสถานีโดยตรงในรูปคณะกรรมการอำนวยการ ซึ่งควบคุมคณะกรรมการบริหารอีกทีหนึ่ง โครงสร้างใหม่นี้ทำให้การตัดสินใจและการทำงานเป็นอิสระและลดขั้นตอนลง รวมทั้งการดำเนินงานด้านงบประมาณก็เป็นอิสระขึ้นเช่นกัน โดยจุฬาฯ ให้เงินทุนประเดิม แล้วให้สถานีดำเนินการหารายได้เป็นของตัวเอง ในลักษณะที่ไม่แสวงหากำไร

สถานีวิทยุจุฬาฯ เปลี่ยนโครงสร้างเป็นวิสาหกิจเต็มรูปแบบ ในปี 2540 มีระบบการบริหารงานที่เป็นอิสระ คล่องตัว โดยอยู่ภายใต้การกำกับของมหาวิทยาลัย มีคณะกรรมการเพียงชุดเดียวคือ คณะกรรมการบริหารสถานี ทำให้ขั้นตอนในการสั่งการต่างๆ ลดลง รวมทั้งลดอำนาจการควบคุมของมหาวิทยาลัยด้วย สถานีวิทยุจุฬาฯ จึงมีการดำเนินงานที่เป็นอิสระ และรวดเร็วขึ้น ดำเนินงานอย่างเป็นสื่อสารมวลชนมากขึ้น นอกจากนี้ยังเปลี่ยนชื่อเป็น "สถานีวิทยุแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" แต่จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเป็นวิสาหกิจเต็มรูปแบบนี้ทำให้สถานีต้องหารายได้เลี้ยงตัวเอง และยังคงสามารถทำกำไรและนำส่งให้กับมหาวิทยาลัยได้ด้วย รายได้หลักของสถานีมาจากโฆษณา

ส่วนที่ 2 การส่งผลของโครงสร้างและการดำเนินงานที่มีต่อการแสดงบทบาทของสถานีวิทยุสถาบันการศึกษา

สถานีวิทยุสถาบันการศึกษาทั้ง 3 สถานี มีบทบาทที่เรียงตามลำดับความสำคัญสรุปได้ดังนี้

สถานีวิทยุมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สถานีวิทยุ ม.ก. มีนโยบายและวัตถุประสงค์หลักตั้งแต่เริ่มจัดตั้งจนกระทั่งปัจจุบันที่เน้นในการให้ความรู้ทางวิชาการทางด้านการเกษตร ไม่ว่าจะเป็นสถานีจะเปลี่ยนแปลงโครงสร้างไปในรูปแบบใดก็ตาม เพื่อตอบสนองต่อกลุ่มผู้ฟังหลักของสถานี คือ กลุ่มเกษตรกร ทั้งนี้ การให้ความรู้ทางการเกษตรออกมาในรูปแบบรายการหลายๆ รูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นรายการที่ให้ความรู้ทางการเกษตรโดยตรง เช่น รายการที่นำเสนอผลงานวิจัยทางด้านการเกษตรของอาจารย์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ การสัมภาษณ์นักวิชาการทางการเกษตร ชาวและความรู้ทางการเกษตรด้านต่างๆ และเมื่อสถานีมีการพัฒนา จึงได้มีการเพิ่มรูปแบบรายการให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น โดยเป็นรายการประเภทสาระความรู้ ซึ่งรายการเหล่านี้จะนำเสนอเนื้อหาที่ไม่เป็นวิชาการมากเกินไป แต่จะเป็นการเสนอสาระความรู้ทางการเกษตรใหม่ๆ หรือการสนทนา รวมทั้งการตอบปัญหาทางการเกษตร เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ฟัง

แม้ว่าการให้ความรู้ทางด้านการเกษตรจะถือเป็นบทบาทหลักที่สถานีวิทยุ ม.ก. แสดง แต่สัดส่วนรายการที่สูงที่สุดของสถานีกลับกลายเป็นรายการบันเทิงและสาระบันเทิง ทั้งนี้ รายการบันเทิงนั้นเป็นรายการที่สถานีนำเสนอมาตั้งแต่เริ่มจัดตั้งสถานี โดยนำเสนอในรูปแบบรายการเพลง เนื่องจากเมื่อเริ่มจัดตั้งสถานีนั้น เจ้าหน้าที่ของสถานียังไม่มีทักษะเพียงพอที่จะจัดรายการที่มีขั้นตอนการผลิตซับซ้อน และเป็นเพียงการทดลองการกระจายเสียงเท่านั้น ทางสถานีวิทยุ ม.ก. จึงนำเสนอแต่รายการเพลง แล้วจึงค่อยพัฒนามาเป็นรายการบันเทิงในรูปแบบอื่นๆ และสถานียังคงมีการนำเสนอรายการประเภทบันเทิงนี้มาตลอด โดยปรับปรุงรูปแบบรายการเพลงให้เข้ากับกลุ่มผู้ฟังหลักของสถานี และให้ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของสถานีที่ต้องการให้ความรู้บันเทิงแก่ประชาชนในด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ บทบาทในการให้ความบันเทิงนี้มาเด่นชัดมากเมื่อสถานีมีการเปิดให้ผู้เช่ารายย่อยเข้ามาเช่าเวลาบางส่วนของสถานี ทั้งในช่วงระหว่างปี 2520-2530 และหลังปี 2541 ที่สถานีมีการยกเลิกสัญญากับผู้สัญญา ถือได้ว่า บทบาทในการให้ความบันเทิงนี้เป็นอีกบทบาทหนึ่งที่สถานีวิทยุ ม.ก. ได้แสดงมาอย่างต่อเนื่อง

สถานีวิทย์ ม.ก. ไม่เพียงแต่ให้ความรู้ทางการเกษตรเท่านั้น ทางสถานียังมีการนำเสนอรายการที่ให้ความรู้ทางด้านอื่นๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม รายการสาระความรู้อื่นๆ โดยที่สถานีพยายามที่จะเพิ่มสัดส่วนรายการสัดส่วนรายการเหล่านี้ให้มากขึ้นอยู่เสมอและปรับให้เข้ากับสภาพเหตุการณ์ปัจจุบัน

บทบาทที่ถือได้ว่าเป็นนโยบายและวัตถุประสงค์หลักในการจัดตั้งสถานีวิทย์ ม.ก. แต่กลับค่อยๆ เลือนหายไป คือ บทบาทในการเป็นห้องปฏิบัติการทางวิทยุกระจายเสียงของนิสิต บทบาทนี้เด่นชัดมากในตอนแรกที่เริ่มดำเนินการสถานี โดยมีการจ้างนิสิตมาช่วยในการจัดทำรายการ แต่หลังจากที่สถานีมีงบประมาณพอที่จะจ้างเจ้าหน้าที่ประจำได้ จึงยกเลิกการจ้างนิสิต บทบาทนี้จึงค่อยๆ ถูกลดความสำคัญลงนับแต่นั้น

ถึงแม้ว่าสถานีวิทยุสถาบันจะถือเป็นสื่อของสถาบันการศึกษา แต่ก็ถือเป็นสื่อมวลชนแขนงหนึ่งด้วย บทบาทหนึ่งถือได้ว่าเป็นบทบาทหลักในฐานะสื่อมวลชน ได้แก่ บทบาทในการให้ข่าวสาร ในช่วงแรก สถานีวิทยุ ม.ก. นำเสนอแต่ข่าวสารทางการเกษตรเท่านั้น แต่ต่อมาได้มีการเพิ่มรายการข่าวสารทั่วไป และข่าวท้องถิ่น เพื่อเป็นการตอบสนองผู้ฟังในภาคต่างๆ และเมื่อประชาชนต้องการรับรู้ข่าวสารให้มากขึ้น โดยเฉพาะในช่วงหลังปี 2535 ทางสถานีจึงมีการเพิ่มจำนวนและความถี่ในการเสนอรายการข่าวขึ้นอีก นอกจากนี้ยังมีการนำเสนอรายการเกี่ยวกับศาสนา ทั้งศาสนาพุทธและอิสลาม เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้ฟังที่มีหลายกลุ่มศาสนา

สถานีวิทย์ ม.ก. พยายามรักษาบทบาทในการเผยแพร่ความรู้ทางด้านเกษตรแก่ประชาชน แต่สถานีจำต้องแสดงบทบาทในการให้ความบันเทิงมากขึ้น เนื่องจากเหตุผลทางด้านรายได้

สถานีวิทยุกระจายเสียงมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สถานีวิทยุธรรมศาสตร์เป็นสถานีที่มีวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งสถานีที่ชัดเจนว่า ต้องการให้ใช้เป็นสถานที่ฝึกปฏิบัติการทางด้านวิทยุกระจายเสียงของนักศึกษาทางด้านวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน บทบาทนี้จึงถือเป็นบทบาทหลักที่สถานีดำเนินอยู่ สามารถพิจารณาได้จากรายการของสถานีตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ที่รายการกว่าร้อยละ 50 ของสถานี เป็นรายการที่ผลิตโดยนักศึกษา โดยเป็นนักศึกษาที่ลงทะเบียนในรายวิชา 436 การจัดทำรายการวิทยุ 2 ซึ่งนักศึกษาทุกคนที่ลงทะเบียนวิชานี้จะต้องมาฝึกหัดจัดทำรายการวิทยุที่สถานีวิทยุธรรมศาสตร์ เปิดโอกาสให้นักศึกษาเป็นผู้วางรูปแบบรายการเอง

บทบาทที่สถานีดำเนินควบคู่ไปกับบทบาทการเป็นสถานที่ฝึกปฏิบัติการของนักศึกษา มาโดยตลอด ก็คือ บทบาทในการให้ความบันเทิง เนื่องจากว่า รายการที่ให้นักศึกษาผลิตเป็นรายการเพลง ซึ่งมีขั้นตอนการผลิตไม่ซับซ้อนยุ่งยาก โดยรายการเหล่านี้จะถูกแบ่งไปในหลายๆ รูปแบบ ทั้งรายการเพลงไทยสากล และเพลงลูกทุ่ง เพื่อให้มีความหลากหลาย ไม่ซ้ำซากจำเจ

เมื่อสถานีวิทยุธรรมศาสตร์มีวัตถุประสงค์ขยายขอบข่ายเพื่อบริการชุมชนภายนอกด้วย และสถานียังพบว่า สถานีได้ผู้ฟังที่เป็นกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาเพิ่มขึ้น สถานีจึงมีการปรับปรุงรายการโดยการเสนอรายการทางการศึกษาเพิ่มขึ้น โดยบทบาทในการบริการชุมชนและการให้การศึกษาเป็นบทบาทที่สถานีวิทยุธรรมศาสตร์ให้ความสำคัญมาโดยตลอด และปรับปรุงเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปเรื่อยๆ เพื่อให้เข้ากับสังคมปัจจุบัน

สำหรับบทบาททางด้านการศึกษา ซึ่งถือเป็นบทบาทสำคัญของสถานีวิทยุ สถาบันการศึกษา สถานีวิทยุธรรมศาสตร์ก็ไม่ได้ละเลยบทบาทนี้ไปเช่นกัน โดยมีการให้ความรู้แก่ผู้ฟังทั้งทางตรง เช่น รายการวิชาการต่างๆ และการนำเสนอความรู้สอดแทรกลงในรายการบันเทิง เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้

ส่วนบทบาทการให้ข่าวสาร ซึ่งแม้จะไม่ได้กำหนดลงในนโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานีโดยตรง แต่สถานีวิทยุธรรมศาสตร์ก็ยังคงตระหนักถึงในฐานะของสื่อมวลชน แม้ว่าในระยะแรกที่ดำเนินการ สถานีจะไม่ค่อยเน้นทางด้านรายการข่าวมากนัก และเป็นข่าวที่ทางสถานีไม่ได้ผลิตเอง แต่รวบรวมมาจากแหล่งข่าวอื่นๆ เนื่องจากสถานีมีข้อจำกัดในเรื่องบุคลากร ทำให้การเสนอข่าวของสถานีวิทยุธรรมศาสตร์ขาดความฉับไวและสดใหม่ ดังนั้น เพื่อตอบสนองต่อความต้องการข่าวสารของสังคม สถานีจึงปรับปรุงรูปแบบรายการข่าวให้น่าสนใจยิ่งขึ้น โดยเพิ่มความถี่ในการเสนอข่าวเป็น ทุกๆ ต้นชั่วโมง และสถานียังติดต่อกับสื่อมวลชนต่างประเทศ ได้แก่ สถานีวิทยุ VOA ของอเมริกา สถานีวิทยุ BBC ของอังกฤษ และสถานีวิทยุออสเตรเลีย เพื่อถ่ายทอดข่าวจากสถานีดังกล่าวให้ผู้ฟังในประเทศไทยได้รับรู้ข่าวสารกว้างไกลยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม สัดส่วนรายการข่าวของสถานีวิทยุธรรมศาสตร์ยังคงมีสัดส่วนที่ค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับสถานีอื่นๆ

สถานีวิทยุธรรมศาสตร์มุ่งเน้นบทบาทในการเป็นห้องปฏิบัติการทางด้านวิทยุกระจายเสียงของนักศึกษา ตามวัตถุประสงค์หลักของสถานี สถานีจึงลดความสำคัญในการแสดงบทบาททางด้านอื่นๆ ลง

สถานีวิทยแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แม้ว่าสถานีวิทยจุฬาฯ จะเกิดขึ้นมาด้วยวัตถุประสงค์เพื่อทดลองการกระจายเสียงของ นิลิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ แต่ภายหลังจากที่มหาวิทยาลัยเข้ามาควบคุมดูแลการบริหารงานของ สถานีแล้ว มหาวิทยาลัยก็พยายามที่จะสนับสนุนให้สถานีดำเนินบทบาทในการให้ความรู้ และ การบริการวิชาการแก่ผู้ฟัง แม้ว่าจะยังไม่ชัดเจนนักในช่วงแรกๆ คือช่วงที่เพิ่งเริ่มเปิดดำเนินการ สถานี และอยู่ในความควบคุมของหน่วยโสตทัศนศึกษากลาง สาเหตุอาจเนื่องมาจากการขาด ทักษะในการจัดรายการของบุคลากรของสถานี จนกระทั่งสถานีได้ย้ายมาขึ้นตรงกับฝ่ายวิชาการ จึงมีรายการวิชาการและการศึกษาเพิ่มมากขึ้น และเพื่อเป็นการตอบสนองต่อโครงการศึกษาต่อ เนื่อง จึงมีการนำการสนทนาต่างๆ ของโครงการศึกษาต่อเนื่องมาเผยแพร่ และให้อาจารย์และนัก วิชาการมาจัดรายการที่ให้ความรู้และวิชาการแก่สังคม จนกระทั่งปัจจุบัน เนื้อหารายการของ สถานีวิทยจุฬาฯ ส่วนใหญ่ยังคงเน้นทางด้านการศึกษา ทั้งในรูปแบบการให้ความรู้โดย ตรง และการให้ความรู้ที่แฝงอยู่ในรายการบันเทิงประเภทต่างๆ ซึ่งทำให้เกิดรายการประเภทสาระ บันเทิงขึ้น

การให้ความบันเทิง ถือเป็นบทบาทหลักอีกบทบาทหนึ่งของสถานีวิทยจุฬาฯ ทั้งนี้ ตั้งแต่ เริ่มทดลองการกระจายเสียงอย่างไม่เป็นทางการ สถานีวิทยจุฬาฯ ก็นำเสนอรายการเพลงเป็นราย การแรก เนื่องจากผู้จัดรายการไม่มีทักษะในการผลิตรายการ รวมทั้งยังไม่มีอุปกรณ์ในการกระจาย เสียงที่มากมายนัก การเปิดเพลงจึงเป็นการทดลองการกระจายเสียงที่ง่ายและสะดวกที่สุด โดย เพลงที่เปิดมีทั้งเพลงสากล และเพลงคลาสสิก ตามความชอบของผู้จัดแต่ละคน จนกระทั่งสถานี ได้เปิดกระจายเสียงอย่างเป็นทางการอีกครั้ง จึงได้มีการปรับปรุงรายการเพลงต่างๆ ให้มีความ หลากหลายมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม สถานีก็ยังคงจำกัดสัดส่วนของรายการบันเทิงไม่ให้มีมาก เกินไป นอกจากนี้ ยังมีการนำความรู้เข้ามาสอดแทรกในรายการบันเทิง คือรายการสาระบันเทิง ดังที่ได้กล่าวไปแล้ว

การขึ้นนำสังคมเป็นบทบาทที่ยังเห็นไม่เด่นชัดในระยะแรก แต่นับได้ว่า สถานีวิทยจุฬาฯ ทำหน้าที่ขึ้นนำสังคมมาตลอดตั้งแต่เริ่มมีรายการวิชาการและรายการเพื่อการศึกษาเลยทีเดียว เพียงแต่ในระยะแรกนั้น รายการเหล่านี้ เป็นเพียงการบอกกล่าวสิ่งที่ศึกษามาได้ แต่หลังจากมีการ ปรับปรุงรูปแบบรายการให้นำเสนอสิ่งที่ศึกษามาได้ไปพร้อมๆ กับการชี้แนะถึงวิธีการแก้ไขหรือวิธี การดำเนินการที่ถูกต้อง บทบาทในการขึ้นนำสังคมจึงเริ่มเด่นชัดขึ้นมา เมื่อผู้บริหารเห็นความ สำคัญและกำหนดบทบาทนี้ลงในวัตถุประสงค์ของสถานี และสถานีวิทยจุฬาฯ ได้เน้นบทบาทนี้ อย่างมากในช่วงที่เกิดเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ปี 2535

สถานีวิทยุจุฬาฯ ถือเป็นสื่อมวลชนที่มีหน้าที่ต้องให้ข่าวสารแก่ประชาชน แม้ว่าในระยะแรกๆ ข่าวสารที่ทางสถานีนำเสนอจะเป็นเพียงข่าวประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัย และพัฒนามาเป็นข่าวที่ทางสถานีรวบรวมมาจากแหล่งข่าวอื่นๆ เนื่องจากขณะนั้น บุคลากรของสถานียังไม่มีทักษะและจำนวนที่เพียงพอในการผลิตข่าวได้เอง แต่หลังจากที่สถานีได้ปรับปรุงโครงสร้างใหม่ และผู้บริหารของสถานีก็ให้ความสำคัญกับการนำเสนอข่าว จึงมีการปรับปรุงรูปแบบการนำเสนอรายการข่าวให้มีความหลากหลายและน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการรายงานข่าว และรายการวิเคราะห์เจาะลึกประเด็นข่าวที่น่าสนใจ นอกจากนี้ ยังเพิ่มความถี่ในการนำเสนอ เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบข่าวสารอย่างรวดเร็วทันเหตุการณ์ รวมทั้งมีการติดต่อกับสำนักข่าวประเทศ เช่น สถานีวิทยุ VOA ของอเมริกา เพื่อนำเสนอข่าวสารจากทั่วโลกให้กับผู้ฟัง

บทบาทที่สถานีวิทยุจุฬาฯ ไม่ค่อยให้ความสำคัญมากนัก แม้จะเป็นบทบาทที่เป็นวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งสถานีก็คือ บทบาทในการเป็นสถานที่ฝึกปฏิบัติการทางด้านวิทยุกระจายเสียงให้กับนิสิต โดยจะเห็นเด่นชัดเพียงในช่วงแรกที่นิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ใช้สถานีเป็นสถานที่ทดลองเทคโนโลยีทางการกระจายเสียง แต่หลังจากที่สถานีเปิดดำเนินการอย่างเป็นทางการแล้ว บทบาทในด้านนี้ก็ค่อยๆ เลือนหายไป เพราะมหาวิทยาลัยเข้ามาควบคุม และนำสถานีวิทยุจุฬาฯ ไปใช้ในลักษณะเป็นสื่อในการประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยมากกว่าจะเป็นเครื่องมือฝึกปฏิบัติการของนิสิต ถึงแม้จะมีการให้นิสิตคณะครุศาสตร์เข้ามาช่วยปฏิบัติงานในช่วงที่สถานีถูกควบคุมโดยหน่วยโสตทัศนศึกษากลาง แต่ก็เพียงส่วนน้อย อีกทั้งนิสิตเองก็ยังไม่มีความรู้ทางด้านการจัดรายการทางวิทยุกระจายเสียงที่ดีพอ จนระยะหลัง สถานีมีการกำหนดวัตถุประสงค์ให้สถานีเป็นสถานที่ศึกษาค้นคว้าทางด้านวิทยุกระจายเสียงของนิสิต แต่มีเพียงนิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์และนิเทศศาสตร์เท่านั้นที่เข้ามาใช้สถานีเป็นห้องฝึกปฏิบัติการ โดยนิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์เข้ามาฝึกทางด้านเทคโนโลยีการกระจายเสียง และนิสิตคณะนิเทศศาสตร์เข้ามาฝึกทางด้านการจัดทำรายการวิทยุกระจายเสียง สาเหตุที่สถานีไม่ค่อยเปิดโอกาสให้นิสิตเข้ามาฝึกปฏิบัติงานนั้น อาจเนื่องมาจากนโยบายของสถานีที่ต้องการให้สถานีมีความเป็นมืออาชีพทางด้านสื่อสารมวลชน การนำผู้ที่ขาดทักษะที่ดีมาปฏิบัติงาน อาจทำให้สถานีขาดความน่าเชื่อถือลงไป

สถานีวิทยุจุฬาฯ มีบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไปตามนโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานีที่ถูกกำหนดโดยผู้บริหารมหาวิทยาลัย โดยได้ปรับเปลี่ยนบทบาทเป็นทั้งสถานีวิทยุเพื่อการศึกษาและสถานีวิทยุที่เป็นสื่อมวลชนมืออาชีพมากยิ่งขึ้น

4. มหาวิทยาลัยเจ้าของสถานีวิทยุสถาบันการศึกษา ไม่ควรใช้สถานีเป็นเครื่องมือในการหารายได้ให้กับมหาวิทยาลัย เพราะสถานีจะต้องเปลี่ยนแปลงรูปแบบของรายการให้ดึงดูดใจผู้ฟังแทน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นรายการบันเทิง เป็นผลทำให้สถานีจำต้องลดบทบาทในการให้ความรู้เชิงวิชาการแก่ผู้ฟังลง

ข้อเสนอแนะการวิจัยในอนาคต

ควรศึกษาถึงสถานีวิทยุสถาบันการศึกษาอื่นๆ ที่เหลืออีก 7 สถานี เพื่อนำมาเปรียบเทียบทั้งทางด้านโครงสร้าง การดำเนินงาน และบทบาทของสถานีวิทยุสถาบันการศึกษาทั้งหมดที่มีอยู่ในประเทศไทย